

Образложење

Правни основ

Правни основ за доношење ове уредбе садржан је у одредби члана 41а став 3. Закона о заштити природе („Службени гласник РС”, бр. 36/09, 88/10, 91/10-исправка, 14/16 и 95/18-др. закон) којом је прописано да заштићено подручје II категорије проглашава Влада.

Према члану 42. став 1. Закона о Влади („Службени гласник РС”, бр. 55/05, 71/05 – исправка, 101/07, 65/08, 16/11, 68/12 – одлука УС, 72/12, 7/14 – одлука УС и 44/14) Влада уредбом подробније разрађује однос уређен законом, у складу са сврхом и циљем закона.

Одредбом члана 5а став 1. Закона о министарствима („Службени гласник РС”, бр. 44/14, 14/15, 54/15, 96/15 – др. закон и 62/17), а у вези са чланом 13. став 6. Закона о изменама и допунама Закона о министарствима („Службени гласник РС”, број 62/17), прописано је да Министарство заштите животне средине, између осталог, обавља послове државне управе који се односе на заштиту природе.

Разлози за доношење уредбе

Проглашењем заштите Предела изузетних одлика „Маљен”, обезбеђује се очување природних шумских екосистема са разноврсним и специфичним саставом флоре и фауне, вегетација камењара и стена серпентинских клисура, ретких и угрожених животињских врста, геоморфолошки и хидролошки феномени, као и значајне културно-историјске вредности.

Планина Маљен се налази у западној Србији и чини део комплекса Ваљевских планина (Медведник, Јабланик, Повлен и Маљен) које представљају завршни масиви Динарског планинског система. Карактерише се динамичном морфологијом терена, са комбинацијом фрагмената високих површи на развођима и усецима речних долина, бројним ливадама и пашњацима, као и подручјима са густим столетним шумама.

На Маљену је забележено 474 биљних таксона. Број врста које имају национални и међународни значај износи 120. Према Правилнику о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива седам врста је строго заштићено, а 60 је у категорији заштићених. Број ендемичних врста износи 16, док врста са Прелиминарне црвене листе флоре Србије има 31. Укупан број врста гљива из групе *Macromycetes* износи 83, што чини 13.28% од укупног броја врста макромикета забележених у Србији. Од врста макромикета које се сматрају Међународно значајним на истраживаном подручју се јавља 6 врста. Шест типова шума (шума китњака и црног граба (*Orno-Quercetum petraeae*), шума букве и китњака (*Quercus-Fagetum*), брдска шума букве (*Fagetum moesiacaе submontanum*), планинска шума букве (*Fagetum moesiacaе montanum*), шума црног бора (*Pinus nigra*) и шума црног (*Pinus nigra*) и белог бора (*Pinus silvestris*)) према Правилнику о критеријумима за издвајање типова станишта, о типовима станишта, осетљивим, угроженим, ретким и за заштиту приоритетним типовима станишта и о мерама заштите за њихово очување представљају потенцијална Natura 2000 подручја.

На овом простору забележено је присуство укупно 19 врста водоземаца и гмизаваца, што представља око 39% од укупног броја врста које насељавају територију Републике Србије. Строго заштићених гмизаваца има 8, а водоземаца 7. Од укупно десет врста змија колико их је присутно у Србији на овом релативно малом простору

Маљена забележено је пет врста. Од седам врста риба, са Прелиминарног списка врста за Црвену листу кичмењака Србије на овом подручју су присутне две врсте (бркица и балкански вијун), које су од посебног значаја за очување биолошке разноврсности, јер представљају строго заштићене врсте. Већина осталих врста, као што су двопругаста уклија, поточна мрена, кркуша и клен, имају статус заштићених дивљих врста. У оквиру Директиве о очувању природних станишта и дивље фауне и флоре (Council Directive 92/43/ЕЕС), на Анексу II евидентираних врста су поточна мрена (*Barbus balcanicus*) и балкански вијун (*Sabanejewia balcanica*), а на Анексу V, налазе се све врсте мрена (*Barbus* spp.) и поточни рак (*Austropotamobius torrentium*); очувала фауна сисара која стално или повремено настањује 52 врсте сисара, од чега строго заштићених врста има 25, а заштићених 21; очувала фауна птица коју чине 135 врста птица и које подручје Маљена сврстава у попис подручја за птице од изузетног националног значаја са евидентираних 116 врста које су строго заштићене и 18 врста које су заштићене.

Значајне локалности геоморфолошког наслеђа су: клисура Црне реке, акумулативне терасе Црне Каменице и ерозивно-акумулативне терасе Буковске реке код

ушћа Црне реке, а од објеката хидролошког наслеђа су: Каменица, Рибница, Водопад Скакало, Манастирица, Понорница понора под Плочом.

Посебну лепоту и препознатљивост заштићеном подручју даје традиционалан начин живота у старовлашком типу насеља и утврђена непокретна културна добра (цркве, воденице, куће знаменитих људи и сл.)

Предео изузетних одлика „Маљен“ се преклапа (делимично или у потпуности) са следећим међународно значајним подручјима у Србији: Емералд подручје: Ваљевске планине, СР 0000036; Значајно подручје за птице (IBA – Important Bird Areas): Ваљевске планине, 018; Одабрано подручје за дневне лептире (РВА – Prime Butterfly Areas): Маљен-Сувобор, 039.

Заштићено подручје је део еколошке мреже Србије (NATURA 2000).

Заштићено природно добро ПИО „Маљен“ обухвата четири раније заштићена подручја, односно четири строга природна резервата:

1. „Забалац“ (Решење о стављању под заштиту државе бр. 01-531/1-1969, Скупштине општине Мионица);

2. „Велика плећ – Вражији вир“ (Решење о стављању под заштиту државе, бр. 5-6/4-69, Скупштине општине Пожега);

3. „Чалачки поток“ (Решење о стављању под заштиту државе, бр. 5-6/50-68, Скупштине општине Пожега).

4. „Црна река“ (Решење о стављању под заштиту државе, бр. 02-4174/1-68, Скупштине општине Ваљево.)I

Доношењем Акта о заштити за природно добро ПИО „Маљен“, предлаже се да наведеним резерватима престане појединачна заштита, јер ће:

– Строги природни резервати „Велика плећ – Вражији вир“, „Чалачки поток“ и „Црна река“ постати зоне са режимом заштите I степена, док ће

– Строги природни резерват „Забалац“ бити обухваћен режимом заштите II степена.

Сагласно Закону о заштити природе на основу изнетих природних и створених културних вредности, као и на научној и стручној основи изнетој у Студији, стекли су се услови за заштиту овог природног добра.

Завод за заштиту природе Србије, Београд, сходно одредбама члана 42. Закона о заштити природе, припремио је и доставио Министарству заштите животне средине

Студију заштите Предела изузетних одлика „Маљен”, као стручно-документациону основу за израду акта о проглашењу заштићеног подручја. Оценивши да су налази Завода стручно оправдани и целисходни, а предлози правно основани, Министарство је у складу са одредбама члана 43. Закона о заштити природе обавестило јавност о Предлогу уредбе о проглашењу Предела изузетних одлика „Маљен”, односно обезбедило јавни увид и организовало јавну расправу за наведену документацију. У току јавног увида и јавне расправе није било примедби.

С обзиром на то да је спроведен поступак јавног увида и јавне расправе, као и да су заштићена подручја добра од општег интереса, сматрамо целисходним да се покрене процедура доношења ове уредбе, која у складу са Пословником Владе, започиње достављањем текста Предлога уредбе на мишљење надлежним министарствима.

Објашњење решења предложених уредбом

У члану 1. утврђују се генерални положај и одлике, категорија, врста и назив заштићеног подручја.

У члану 2. утврђују се основне вредности подручја и циљеви заштите.

У члану 3. утврђују се положај и површина подручја у односу на територијално-административну поделу.

У члану 4. утврђују се површине и локалитети са режимима заштите I, II и III степена и начин њихове примене, у складу са чл. 18, 35, 71-82 и 97-100. Закона о заштити природе.

У чл. 5, 6, и 7. утврђују се радови и активности који су забрањени и ограничени на површинама на којима је прописан режим заштите I, II и III степена.

У члану 8. за управљача се предлаже Јавно предузеће „Србијашуме”. Министарство је утврдило да предложени управљач у потпуности испуњава прописане услове за управљача заштићеног подручја, располаже респективним искуствима на пословима очувања и презентације природних вредности и стално је присутно на заштићеном подручју и његовој околини.

У члану 9. утврђена је обавеза управљача да у року од 10 месеци донесе план управљања за период од 10 година, наведена су министарства од којих се прибавља мишљење у поступку давања сагласности и одређен је оквирни садржај годишњег програма на основу кога управљач обавља послове у времену до доношења плана управљања.

У члану 10. утврђен је рок од 6 месеци за доношење правилника о унутрашњем реду и чуварској служби.

У члану 11. утврђен је рок од годину дана за обележавање заштићеног подручја.

У члану 12. утврђује се обавеза управљача да у року од две године заснује дигиталну базу података, односно географски информациони систем о природним и створеним вредностима, активностим и непокретностима као кључном алату за планирање и праћење послова управљања и промена на заштићеном подручју.

У члану 13. утврђује се обавеза управљача да у складу са законом који дефинише накнаде за коришћење јавних добара донесе одговарајући акт.

У члану 14. наводе се основни извори средстава за финансирање заштићеног подручја односно плана управљања, сходно члану 69. Закона о заштити природе.

У члану 15. утврђује се обавеза усаглашавања планова, програма и основа са уредбом и планом управљања.

У члану 16. прописано је да ова уредба ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

Анализа ефеката уредбе

Доношењем уредбе остварује се низ позитивних ефеката у домену циљева утврђених Просторним планом Републике Србије, стратешким документима у области заштите природе, животне средине и одрживог развоја и међународним уговорима и програмима, а пре свега повећање површине заштићених подручја и заштита биодиверзитета и геодиверзитета, посебно еколошки значајних подручја.

Концепт заштите исказан је кроз режим заштите I, II и III степена, на коме се спроводи заштита ради очувања и унапређења природних вредности, посебно кроз мере управљања популацијама дивљих биљака и животиња, одржање и побољшање услова у природним стаништима и традиционално коришћење природних ресурса.

Финансијска средства потребна за спровођење уредбе

Средства потребна за спровођење ове уредбе у 2021. години обезбеђена су Законом о буџету Републике Србије за 2021. годину („Службени гласник РС”, бр. 149/20) у износу од 1.000.000,00 динара у оквиру Раздела 25 - Министарства заштите животне средине, Глава 25.0 – Министарство заштите животне средине, Програм 0405 – Заштита природе и климатске промене, Функција 560 – Заштита животне средине неklasификована на другом месту, Програмска активност 0002 – Подстицаји за програме управљања заштићеним природним добрима од националног интереса, Економска класификација 451 – Субвенције јавним нефинансијским предузећима и организацијама обезбеђена су средства са спровођење овог акта.

У 2022. и наредним годинама финансијска средства биће планирана у оквиру лимита на разделу министарства надлежног за послове заштите животне средине који ће бити опредељени од стране Министарства финансија у складу са билансним могућностима.